

Išsėtinė sklerozė gali užklupti netikėtai

Rinkos aikštė

Autorius: Nenurodyta

2010-02-22, psl. 11

Periodiškumas: Kelis kartus per savaitę. Tiražas: Nenurodyta. Šaltinio tipas: Rajonų spauda

Išsėtinė sklerozė gali užklupti netikėtai

Tai jaunų ir darbingų žmonių liga. Taip trumpai išsėtinę sklerozę galėtų pavadinti dauguma medikų.

Neretai išgirstas ar perskaitytas žodis „sklerozė“ asocijuojasi su atminties negalavimais ir senatve. Tokia nuostata nėra leisinga, nes pats terminas „sklerozė“ reiškia irimą, kuris gali atsirasti bet kurioje sistemoje, dėl to yra ne viena liga, savo pavadinime turinti žodį „sklerozė“. Išsėtinė sklerozė, sutrumpintai vadinama IS, yra dažniausia netrauminė centrinės nervų sistemos, t. y. galvos smegenų ir nugaros smegenų, liga, galinti užklupti pačius darbingiausius žmones.

IS rizikos grupės

Liga paprastai pasireiškia tarp 20 ir 40 metų, tačiau ja gali susirgti ir jauni, ir vyresni žmonės. Ji dukart dažniau pasireiškia moterims nei vyrams. IS dažniau serga šiaurės Europos gyventojai nei juodaodžiai afrikiečiai. Tačiau JAV afroamerikiečiai serga dažniau nei juodaodžiai Afrikos gyventojai. Išsėtinės sklerozės paplitimas priklauso nuo geografinės padėties, tačiau liga dažniau pasireiškia ekvatoriškai išsivysčiusiose vietovėse. Dažniausiai išsėtinė sklerozė serga vidutinio klimato zonų gyventojai, rečiau – žmonės, gyvenantys karšto ir šalto klimato zonos. Lietuva yra viena iš tų šalių, kurios patenka į didelės rizikos grupę. Epidemiologiniais duomenimis, Lietuvoje išsėtinė

sklerozė serga 55 žmonės iš 100 tūkstančių, registruotų ligonių yra apie 3 tūkstančius, tačiau manoma, kad dar trečdalis sergančiųjų į medikus kol kas nesikreipė.

Simptomai ir pavojaus signalai

Išsėtinė sklerozė dažnai vadinama klastinga liga vien dėl to, kad neturi nė vieno išskirtinio bruožo, kuris yra būdingas tik jai. Pirmieji išsėtinės sklerozės simptomai gali būti laikinas vienos akies regos sutrikimas, galūnių tirpimas, nusilpimas, pusiausvyros sutrikimai. Tai gali pasikartoti keletą kartų per metus ar kartą kitą per kelis metus. Po šių sutrikimų pažeistos funkcijos gali ir visiškai atsistatyti, tačiau tai nereiškia, kad liga atsitraukė. Kiekvienam ligoniui simptomai pasireiškia individualiai ir su regėjimo, jutimo, motoriniais ar pusiausvyros sutrikimais gali pasireikšti greitas nuovargis, nuotaičių kaita, depresija, pasunkėjęs mąstymas, neaiški kalba, šlapinimosi, tuštinimosi ar lytinės funkcijos sutrikimai.

Skiriamasis išsėtinės sklerozės požymis yra naujo simptomo atsiradimas ar senojo simptomo pasikartojimas, užsitęsęs ilgiau nei 24 valandas. Dažniausiai simptomai išryškėja per kelias dienas, išlieka tris keturias savaites ir apytikriai po mėnesio išnyksta.

Diagnostika

Nors išsėtinė sklerozė nėra išgydoma liga, tačiau labai svarbu ją diagnozuoti

kuo anksčiau, nes tai leidžia parinkti tinkamiausią gydymą ir pristabdyti ligos progresavimą. Išsėtinės sklerozės požymius gali pastebėti šeimos gydytojai ir okulistai, tačiau dėl informacijos apie šią ligą stoko ne visada geba ją atskirti nuo kitų. Bendrosios praktikos gydytojas, itariantis pacientui išsėtinę sklerozę, siunčia jį neurologo apžiūrai. Liga diagnozuojama išsėtinės sklerozės centruose, esančiuose Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje.

Pastebėję išsėtinę sklerozę būdingus požymius žmonės turėtų nedelsti ir kreiptis į savo bendrosios praktikos gydytoją, nepaisydami to, kad sutrikimai visiškai ar dalinai praėjo. Diagnozė patvirtinama, kai pacientas yra nuodugniai ištyrtas ir jam atlikti visi būtini tyrimai, parodantys nervus apsaugančios medžiagos mielino irimo sukeltus pakitimus galvos smegenyse. Tiriant pacientus dažniausiai atliekami neurologiniai tyrimai, magnetinio rezonanso tomografijos tyrimai (MRT), laboratoriniai tyrimai, juosmens punkcija (smegenų skystyje tiriamos oligokloninės juostos, imunoglobulinų G santykis) ar sukeltųjų potencialų tyrimai. Diagnozuojant išsėtinę sklerozę nustatoma ir ligos forma.

Keturios ligos formos

Yra keturios išsėtinės sklerozės formos. Recidyvuojanti-remituojanti išsėtinė sklerozė yra dažniausiai pasitaikanti forma, kuri pasideda 80 proc. susirgusiųjų. Ši forma būna tik ligos pradžioje,

vėliau (maždaug 40 proc. pacientų) ji pereina į antrinę progresuojančią išsėtinę sklerozės formą. Pirminėje stadijoje net kelierius metus gali visiškai nebūti simptomų, tačiau paūmėjimai yra neprognozuojami ir gali pasireikšti bet kada. Nauji ar jau anksčiau buvę simptomai gali atsirasti staiga, trukti keletą dienų ar savaitių ir po to vėl išnykti. Vieniems antrinė progresuojančia IS sergantiems žmonėms gali pasireikšti recidyvai, o kitiems jų gali nebūti. Laikui bėgant šia liga sergantiems žmonėms simptomai ir negalia vis stiprėja.

Pirminė progresuojanti išsėtinė sklerozė yra labai reta ir pasireiškia tik 10 proc. pacientų, sergančių išsėtinę sklerozę. Nuo pat ligos pradžios būdingas nuolatinis progresavimas. Simptomai ryškėja ir negalia laipsniškai didėja. Nebūna paūmėjimų ar remisijų, tik atsiktikiniai stabilizavimosi laikotarpiai ar laikini maži pagerėjimai.

Gerybinė išsėtinė sklerozė pasireiškia vienu nedideliu paūmėjimu ir galimu vienu papildomu atkryčiu. Po to pacientas pasveiksta iki galimo antrojo paūmėjimo, kuris gali nepasireikšti net 20 metų. Vis dėlto gerybinė išsėtinė sklerozės forma galiausiai pradės progresuoti, o per 10-15 metų nuo ligos pradžios ligos eiga keis kryptį, kol pasiekis progresavimo stadiją.

Susitaikymas su liga

IS diagnozė pirmiausia sukelia šoką, po to atsiranda ligos neigimas, dar vėliau apianko baimės jausmas. Tačiau reiktina atminti, kad problemos sprendžiamos tik tuomet, kai apie jas kalbama, todėl sergantieji turėtų nesidrovėdami kalbėti su

gydytoju apie atsiradusius pojūčius, simptomus, abejones, baimę, kuri dažnai kyla dėl nežinios. Užsitęsęs baimės jausmas gali labiau pakenkti gyvenimo kokybei nei patys ligos simptomai. Dėl nuolatinės baimės, nežinios, nerimo sergančiuosius išsėtinė sklerozė ima kamuoti depresija, kuri diagnozuojama dažniau, nei sergant kitomis lėtinėmis ligomis. Sergantieji IS turėtų žinoti būtiniausią informaciją apie šią ligą, nes tai gali padėti išsklaidyti baimes bei suprasti ne tik kaip gyventi visaverčiai gyvenimą toliau, bet suvokti, kad gyvenimas nesustoja.

Svarbu laiku pradėtas gydymas

Kiekvieną ligą svarbu kuo anksčiau nustatyti ir pradėti gydyti, tačiau išsėtinės sklerozės atveju tai yra ypatingai svarbu, nes tik ankstyvas gydymas gali padėti pasiekti gerų rezultatų. Ši liga nėra užkrečiama ir nebūtina ja sergantiesiems prireikia invalidezė. Nors iki šiol IS yra nepagydoma liga, visgi gyvenimo trukmei įtakos turi nedaug. Tačiau pavėluotai pradėtas gydymas praktiškai nėra veiksmingas ir neįgalumo tikimybė išauga. Taip pat gydymas labai priklauso ir nuo individualių sergančiojo savybių, gretutinių ligų bei ligos formos. Sergantieji išsėtinę sklerozę gali mėgautis visaverčiu gyvenimu, tačiau turėtų nepamiršti reguliariai sportuoti, daugiau dėmesio skirti mitybai, informuoti apie savo ligą darbdavį bei savo artimuosius.

Daugiau informacijos galite rasti interneto svetainėje www.islangas.lt.

Parengta pagal Lietuvos neurologų asociacijos informaciją

